

Versterk je spanningsboog met de Piramide van Freytag

Feb 20, 2018 | Kennis & techniek | 4 comments

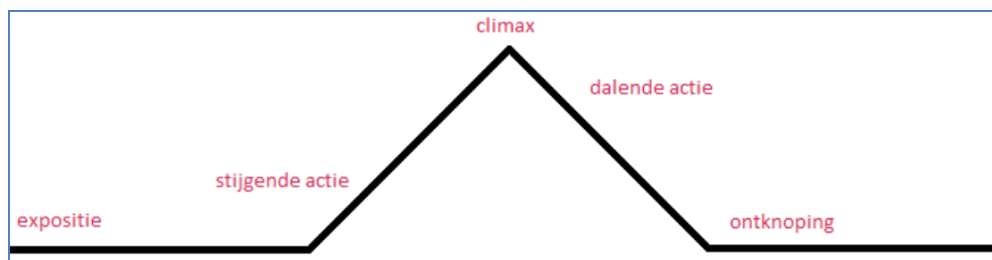
Het is ontzettend lastig om een goede spanningsboog voor je verhaal op te zetten. Sommige beginnende schrijvers laten te weinig gebeuren in het begin van hun verhaal. Andere schrijvers beginnen sterk, maar laten het midden van hun verhaal inzakken. Een goede spanningsboog zorgt ervoor dat je de nieuwsgierigheid van je lezer aanwakkert én tot en met het einde vasthoudt. De Piramide van Freytag kan je helpen om dit voor elkaar te krijgen.

Wat is de Piramide van Freytag?

Gustav Freytag was een Duitse (toneel)schrijver die veel onderzoek deed naar de opbouw en spanningsbogen van voornamelijk klassieke en Shakespeareaanse tragedies. Zijn piramide was een van de eerste dingen die ik leerde tijdens mijn studie Literatuur en ik heb er nu nog steeds veel aan!

Hij ontdekte een structuur in vijf fases die we ook vandaag nog terugzien in veel verhalen, boeken, films en televisieseries. Als voorbeeld gebruik ik de serie House, omdat de structuur in veel afleveringen makkelijk te herkennen is.

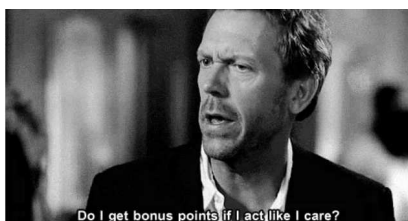
Voilà, de Piramide van Freytag:

1 Expositie

In de expositie leg je de basis voor het verhaal. Wie is je hoofdpersoon, wat moeten we bij het begin over hem/haar weten? Waar speelt het verhaal zich af en hoe is de sfeer daar? Waar heeft het grote conflict van dit verhaal mee te maken? Een aflevering van de serie House begint bijvoorbeeld met een patiënt met vreemde klachten. De arts House (hoofdpersoon) neemt deze patiënt aan (conflict), al dan niet met frisse tegenzin, terwijl hij ondertussen ook kibbelt of ergere problemen heeft met zijn collega's (setting/sfeer).

2 Stijgende actie

In de volgende fase begint de spanning te stijgen. Je hoofdpersoon doet, leert en probeert dingen om het conflict op te lossen. Deze acties werken echter niet of niet goed genoeg, waardoor je verhaal steeds spannender wordt. House en zijn team proberen de juiste diagnose te stellen en proberen verschillende tests en behandelingen. Niks werkt,

de gezondheid van de patiënt verslechtert en de mensen om House heen zetten hem steeds meer onder druk.

3 Climax

De laatste ontwikkeling is het ergst. Het is crisis, erop of eronder, er moet nú iets veranderen of de zaak is volledig verloren.

In House is het vaak letterlijk een geval van leven of dood. De patiënt gaat nog verder achteruit. Als House niet snel een oplossing vindt, sterft de patiënt en komt het ziekenhuis ook in de problemen.

4 Dalende actie

De oplossing is gevonden! Je hoofdpersoon past hem toe en het conflict wordt opgelost.

House krijgt een briljante ingeving (al dan niet geholpen door zijn collega's of een bekentenis van de patiënt), gebruikt de juiste behandeling en de patiënt geneest.

5 Ontknoping

In de ontknoping kijk je naar de veranderingen die hebben plaatsgevonden. Wat heeft je hoofdpersonage geleerd, hoe is hij/zij veranderd? Wat is er veranderd voor de mensen om hem/haar heen?

House's aparte aanpak van zijn werk en persoonlijke gezondheid levert vaak problemen op – de patiënt is dan wel genezen, maar de relaties met zijn collega's staan opnieuw of op een andere manier onder spanning. Vaak verschuiven die banden tijdens een aflevering en levert dat weer voer op voor de volgende.

Aan de slag met je spanningsboog

De Piramide van Freytag is geen perfect middel. Hij ziet er symmetrisch uit, maar zo werken de meeste verhalen niet. Als richtlijn kun je het volgende aanhouden: de stijgende actie beslaat zo'n tweederde tot driekwart van je verhaal.

De piramide helpt je om heel erg uit te zoomen en naar het grote geheel van je plot te kijken.

Als je meer wilt inzoomen, kun je aan de slag met de story mountain. Nog gedetailleerder: de drie-akt-structuur. En dan kun je ook nog spelen met de spanningsboog van ieder hoofdstuk en iedere scène. Ik denk graag met je mee – hier kun je een (gratis) coachsessie boeken.

Maar we houden het vandaag even bij de grote lijnen! Kun je jouw verhaal in de piramidevorm gieten?

Welke gebeurtenissen moet je toevoegen, verplaatsen of misschien verwijderen, zodat je verhaal spannender wordt?

Als je het moeilijk vindt, kijk dan of je de piramide kunt ontdekken in een verhaal, boek, film of aflevering van een serie. Als je deze structuur eenmaal herkent, zie je hem overal en is het een stuk makkelijker om hem zelf toe te passen.